מוסדות וארגונים באגרות הראי"ה

הוועד הכללי כנסת ישראל

מוסדות וארגונים באגרות הראי"ה

נזכר ב-8 אגרות, מהן 5 אל המוסד עצמו

רקע, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

רקע

הוועד הכללי כנסת ישראל איגד את הקהילות האשכנזיות (הכוללים) בארץ ישראל, ובעיקר בירושלים, בתקופת היישוב הישן מן המאה ה-19, ושימש כנציגות הרשמית שלהן: תמיכה בעניים, ארגוני צדקה וחסד, מוסדות חינוך ותלמודי תורה, והרחבת היישוב היהודי בירושלים ומחוצה לה. הוועד הוקם בעידודו של רבה של ירושלים, רבי שמואל סלנט, והרוח החיה בו הייתה יוסף ריבלין, שעמד בראשו שנים רבות.

באגרותיו מתקופת יפו הרב קוק פונה לוועד הכללי בענייני ציבור, ובשנת תרע"ט קיבל ממנו את ההזמנה לכהן כרבה של ירושלים.

נוסח האגרות – עם ביאור

8 האגרות שבהן הוועד הכללי נזכר, לפי סדר הכרכים. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקיח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ב' דראש חודש אדר שני תרע"ג - יפו **נמען:** הוועד הכללי ביפו

לאור הידיעה על פרעות מתוכננות, הרב קוק דורש לכנס את הוועד מיד, ישלא לאחר אפילו שעה', כדי להתייעץ מה לעשות.

עיקרי הדברים

- כינוס דחוף נגד פרעות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ב' דר"ח[4] אדר ב' תרע"ג[5].

כ'[6] הועד הכללי, [הוועד הכללי של יהודי יפו] פעה"ק[7] ת"ו, שלו'[8],

כעת בא אלי אדם בר סמכא, [אדם נאמן (ארמית)] והגיד לי בבירור שנודע לו, שהערבים מתכוננים פה לעשות פרעות ביהודים. אדרש לקרא מיד אסיפת הועד, שלא לאחר אפילו שעה אחת, וג"א[9] בל"נ[10] אבא לאסיפה, להתיעץ אם צריכים לעשות איזה דבר ומה לעשות.

להשיבני מיד ע"י[11] מוכ"ז[12], ולמע"ה[13] שלא לאחר ולעכב אפילו שעה קטנה. ושומר ישראל יגונן [על פי תהלים קכא, ד] על עמו מכל צריו.

בכבוד גמור ועינים נשואות לתשועת ד',

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. דר"ח - דראש חודש
5. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
6. כ' - כבוד
7. פעה"ק - פה עיר הקודש
8. שלו' - שלום
9. וג"א - וגם אני
10. בל"נ - בלי נדר
11. ע"י - על ידי
12. מוכ"ז - מוסר כתב זה
13. ולמע"ה - ולמעלה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקס

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח' תמוז תרע"ג - יפו **נמען:** הוועד הכללי ביפו

לפני נסיעתו למושבות: אין לצוות דבר לשוחטים האשכנזים בלי הסכמת הרב קוק או הרב ש' סלונים. איחוד השחיטה עם הספרדים הוא אידיאל, אבל יש עיכובים בדין, ואין לזלזל בכך לפני שהכול מתוקן. בהיעדרם ממונה הדיין ר' זלמן ש"ך.

עיקרי הדברים

- סמכות על השחיטה.
- איחוד השחיטה - אידיאל זהיר.
- מינוי ממלא מקום.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ח' תמוז תרע"ג[4]

לכבוד הועד הנכבד, ועד הכללי דפעה"ק[5] ת"ו, שלו'[6]

הנני מוכרח כעת לנסע למושבות, ואני מלא צער על ערבובי דברים שנתהוו במצב השחיטה פה, ומוצא אני את עצמי מחוייב להעיר את כ'[7] הועד שלא יצוה שום ענין, הנוגע אפילו בדרך רחוק, להשובי"ם[8] בעניני הנאמנות והכשרות, הנוגעים לשחיטת האשכנזים, בלא הסכמתי, ובמשך זמן שהיתי מחוץ לעיר, בלא הסכמת הר"ש[9] סלונים. [הרב שניאור זלמן סלונים, רב ביפו] השחיטה של הספרדים לא נתאחדה עד כה עמנו, וישנם כמה עיכובים בדין תורה, לאיחוד זה. אמנם אפשר להסירם ע"י[10] תקנות קבועות, והדבר נחשב אצלי לאחד האידיאלים החשובים, אבל מסופק הדבר אם נוכל להגשימם לפי מצב העדה כעת, ואם גם נוכל, חלילה לזלזל בזה טרם שנעשה הכל כתיקון.

בכבוד נעלה ובברכת ד' מציון,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ. ב. שמעתי שגם הרש"ס[11] נ"י[12] נוסע על איזה משך זמן. הנני מעמיד לעניני השחיטה פה את הד"צ[13] הרב ר'[14] זלמן ש"ך נ"י, עד שובנו בע"ה[15]. הנ"ל[16].

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. דפעה"ק - דפה עיר הקודש
6. שלו' - שלום
7. כ' - כבוד
8. להשובי"ם - להשוחטים והבודקים
9. הר"ש - הרב רבי שם שמתחיל באות ש (כגון שמואל / שלמה / שמעון / שמחה / שאול) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

10. ע"י - על ידי
11. הרש"ס - הרב שמואל סלאנט
12. נ"י - נרו יאיר
13. הד"צ - הדין צדק
14. ר' - רבי
15. בע"ה - בעזרת השם
16. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ערב ראש השנה תרע"ד - יפו **נמען:** הוועד הכללי ביפו

הוועד חייב לממן מכספי הגבלה (מס הבשר) את משמרת הכשרות. ועד הכשרות שיפר מאוד את המצב, וצריך לפחות חמישה נפוליון לחודש למשגיחים. לפי חוזה משנת תרע"א, הוועד הכללי התחייב לספק את הצרכים הדתיים.

עיקרי הדברים

- מימון הכשרות מהגבלה.
- הצלחת ועד הכשרות.
- חוזה תרע"א.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ערב ראש שנת ת"רע"ד

לכבוד הועד הכללי פעה"ק[4] ת"ו, שלו'[5] וברכת השנים.

אתכבד בזה להעיר את כבוד הועד ע"ד[6] חובתו הקדושה, לתן מכסף הגבי"ה[7]. [מכספי ה"גבילה", מס על הבשר הכשר] ההוצאה המוכרחת למשמרת הכשרות בעירנו. אחרי אשר רב עמל וצער היה, מסדרי הכשרות, שרבו עליהם לזות שפתים, [דיבורי שקר (משלי ד, כד)] ונתרבו בהם ג"כ[8] איזה קלקולים, שאין אנו רשאים לעמוד מנגד לבלי לתקנם, מצאתי חובה גמורה לבצר את יסוד הכשרות בעירנו, שיסודה הוא הציבור הקדוש של שלומי אמוני ישראל, שהכשרות ביחוד בעניני הבשר, הוא להם בצדק הצורך הציבורי היותר חשוב. וביצור זה עלה בידינו בע"ה[9] ע"י[10] החיזוק של ועד הכשרות, העוסק באמונה במצוה זו, לעמד ע"י הרבנים ולעזור להם בפיקוח עניני הכשרות, בכל ענין הנדרש עבודה מעשית. וב"ה[11] הדבר עלה כהוגן, ומצב הכשרות כעת עומד הוא באופן הרבה יותר מרוצה מכפי מה שעמד מזמן העבר, טרם נגש ועד הכשרות לפעולתו. וכבוד הועד הכללי, החפץ בסיפוק כל עניני הצבור, ראוי שישמח על יסוד מוסד רוחני זה.

כעת עומדת השאלה של סיפוק ההוצאה. דרושה הוצאה למשגיחים, על עניני הניקור והשו"ב[12], [על ניקור הבשר מחלב ומגיד, ועל השוחטים] לא פחות מחמשה נאפי לחודש. והנני תומך בכל לב את דרישה צודקת זו, ביחוד עומד ועד הכשרות במקום הועד הדתי, ששמש בעירנו זה מכבר, והוא זוכה בזכויותיו, וכבר ישנה תעודה של חוזה משנת תרע"א[13], שהועד הכללי מתחייב לספק את הענינים הדתיים כראוי. ומבלעדי כל חוזה הוא דבר המובן מאליה שראש לכל הוצאה, מוכרחת הגבילה, הבאה מהכנסה של בשר כשר, לספק את עניני הכשרות. ואקוה שכבוד הועד ימלא ברצון את הדרישה הנ"ל[14]. והנני בזה חותם ברגשי כבוד ובברכת השנים,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. פעה"ק - פה עיר הקודש
5. שלו' - שלום
6. ע"ד - על דבר
7. הגבילי"ה - הגבילה (מס על הבשר), לא ראשי תיבות
8. ג"כ - גם כן
9. בע"ה - בעזרת השם
10. ע"י - על ידי
11. וב"ה - וברוך השם
12. והשו"ב - והשוחט ובודק
13. תרע"א - השנה תרע"א (1910/1911)
14. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תריד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ' מרחשוון תרע"ד - יפו **נמען:** הוועד הכללי ביפו

הרב קוק דורש שוב את מימון השגחת הכשרות בלי דיחוי. בלעדיה אי אפשר להיות ערבים לכשרות הבשר, ו'יסוד הכשרות קודם לכל' מהכנסות הגבלה. הרב קוק מבקש לפחות עשרה נפוליון על חשבון העבר.

עיקרי הדברים

- דרישה חוזרת למימון.
- הכשרות קודמת.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ' מ"ח תרע"ד[4]

לכבוד הועד הכללי פעה"ק[5] ת"ו, שלו'[6].

ועד נכבד,

ע"פ[7] מכתבו האחרון אלי, מח"י[8] תשרי העבר, חשבתי שדרישתי בדבר ההוצאה הדרושה להחזקת השגחת הכשרות תתמלא כעת. ונפלא הדבר בעיני שלא קבלתי מכבוד הועד שום ידיעה מזה. והנני מתכבד להודיעו, שהענין אינו סובל דחיה כלל, ובכל יום ויום מתברר לי יותר ויותר שהשגחת הכשרות והוצאתה הוא דבר מוכרח, ושבחסרונו לא נוכל להיות ערבים כלל על הבשר הנאכל בעיר אם הוא כשר. על כן אני דורש שימלא כבוד הועד את הדרישה הנ"ל[9] בלא איחור, גם אם יהיה ההכרח מביא לקמץ מענינים אחרים לפי ערך ההוצאה, כי יסוד הכשרות הוא קודם לכל מהכנסת הגבילה. [מהכנסות מס הבשר]

בתקותי שיעשה כבוד הועד את חובתו, בלא עיכוב, וישלח לידי לכה"פ[10] החלק היותר נדרש של ההוצאה הנ"ל, שהיא כעת לא פחות מעשרה נאפ' על חשבון העבר, שאז יוכל הדבר להמשך הלאה, בדרך שקט.

והנני מצפה לתשובתו של כבוד הועד הנכבד, במילוי דרישתי הנחוצה בלא שום עיכוב כלל.

ברגשי כבוד מרובים

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
5. פעה"ק - פה עיר הקודש
6. שלו' - שלום
7. ע"פ - על פי

8. מח"י - מי"ח (18)
9. הנ"ל - הנזכר לעיל
10. לכה"פ - לכל הפחות

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקיח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ג' מרחשון תרע"ט **נמען:** בנו, הרב צבי יהודה

הימים הנוראים עברו כשורה, עם בשורות כלליות טובות. התנועה מתקדמת, ומעטים מבינים איך תנועה 'אצילית' חובקת המונים בלי לגרוע מאגודות קיימות. הוועד הכללי בירושלים שלח לו כעין כתב רבנות לירושלים, עם הבטחת פרנסה בכבוד. הרב קוק השיב שאם טובת העיר דורשת זאת לא יימנע, אבל צריך שיתאחדו כל הכוחות: בתי הדין, ראשי המוסדות, המושבות, וגם הספרדים. מאסף 'דגל ירושלים' ייצא ביידיש ובעברית, והרב קוק מזמין את הרצי"ה לכתוב. מר עמוס הספרדי התלונן שהרצי"ה מחמיר במאכלים עד שבריאותו נפגעת; אין להחמיר בפת פלטר במקום חשש בריאות.

עיקרי הדברים

- הצעת הרבנות בירושלים.
- תנאי: איחוד כל הכוחות.
- מאסף 'דגל ירושלים'.
- חומרות המאכלים ובריאות הרצי"ה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], ג' מ"ח[2] עטר"ת[3].

בני חביבי ויקירי שליט"א[4], תל"י[5] עברו עלינו הימים הנוראים והטובים ב"ה כשורה, במהלך הגון ורצוי, מצורף לבשורות ותקוות הטובות הכלליות, אשר בע"ה[6] מהן נשקפות צדקות ועז לעם עולם, וכל יצורי תבל הנתונים במועקה הנוראה אשר הסבה הרשעה העולמית עליהם בהמון כשפיה הרבים. [על פי מלכים ב ט, כב] וחדות ד' תעודדנו, כי מהרה קץ לחושך יושם [על פי איוב כח, ג] והיתה הרוחה, וקרן ישראל יתרומם וינשא לשמחת לב כל ישרי לבב. הננו מאד צמאים לדבריך היקרים, איך עברו עליך הימים הטובים, ומה מחשבותיך והחלטתך לימים הבעל"ט[7], ומה פעלת בדבר תנועתנו הקדושה במשך הזמן, ומה עשו חביבינו הנאמנים לדגלנו בענין הקדוש הזה. ב"ה שתנועתנו מתקדמת, ומשדרות שונות באות ידיעות ע"ד[8] יחושים טובים ועמוקים לטובת הסתדרותנו.

אמנם לא רבים יבינו משפט איך עומד מצב אצילי בתנועה החובקת גם המונים, באופן שאינה צריכה לגרע מזכיותיהן של כל קבוצות ואגודות שכבר נוצרו ויצאו אל הפועל בשכבר הימים, גם כמלא נימא.

אבל במשך הזמן יתבררו הדברים בעה"י[9] ויכירו הכל, שדגלנו הקדוש בא להרחיב את הגבולים בכרם בית ישראל, לעודד כל רוח, ולרומם כל נשמה, לזרז כל ידים למפעלים נעלים וחשובים, להחיות על ידם את אור תחיית עמנו, ולפאר בהם את צמח ישועתנו. מהועד הכללי דירושת"ו[10] קבלתי מכתב כמו כתב רבנות [מוועד העדה האשכנזית בירושלים קיבל הרב קוק כתב רבנות, הזמנה לכהן כרבה של ירושלים, שאותה קיבל עם שובו לארץ בתרע"ט] בבקשה גדולה לקבלת המשרה ובהבטחה שמצדם יספיקו ככל הנדרש להנהגת הבית והסיפוק בכבוד הראוי. והשיבותי להם, שאמנם אם קטנתי מלקבל משרה קדושה ורבת אחריות זו, אבל אם

טובת עיקו"ת[11] דורשת כן א"א[12] לי להמנע ממשא הקדוש הזה, ודי יצליחנו. אבל העירותי להם שהדבר צריך שיתאחדו בענין כל הכחות שבעיה"ק[13], ויבאו עה"ח[14] הבתי דינים וראשי המוסדות החשובים, והכחות היותר טובים בערי הקודש והמושבות, וגם לרכש איזה יחש אפשרי עם אחינו הספרדים. נקוה שתשועת ד' תשגבנו ונזכה להוציא אל הפועל את מאוויי לבבינו למען עם ד' ונחלת קדשו. הננו מקוים בע"ה להו"ל[15] מאסף "דגל ירושלים", [קובץ של תנועת "דגל ירושלים"] שיקחו בו חלק סופרים הגונים ורבנים חשובים. וכבר הודענו בעתונים לדרוש שהחומר הספרותי יאסף עד ר"ח כסלו הבעל"ט. ויש בדעתי בע"ה שיודפס בשני הלשונות המתהלכות בישראל, באידיש ובלה"ק[16]. [ביידיש ובעברית]

אולי תקח גם אתה חלק בעריכת איזה מאמר. וגם אולי תעורר איזה כחות ספרותיים ממכריך בזה. ואם בר טוביה משיג את הדבר לאשורו, ויכתב כראוי, אקוה שלא נקפח את שכרו בעה"י. אנו שואפים שהדבר יהי'[17] מואר מכל הצדדים כולם בכל היחושים להמעמד הקיימים בישראל ולכל משאלות הרוח והחיים. גם מודעות יתקבלו בו כראוי למאסף שיש תקוה שיהי'[18] נפוץ במספר הגון, ויד רבים תהי'[19] ממשמשת בו.

נקוה שהשי"ת[20] יכונן מהרה את השלו'[21] בעולם, ואור ישועה כללית יזריח לנו, ובישועת הכלל נושע ג"כ[22] בענינינו הפרטיים, שהם הרבה מאד חבוקים ומקושרים בעניני הכלל כולו.

דר"ש[23] כל יקירנו ואוהבנו. תמיהנו מאד שלא הגיענו שום מכתב מחביבינו הר"א[24] קמחי שי'[25]. מה מאד משתוקקים אנו לדעת משלומו הטוב, ומשלו'[26] צאצאיו היקרים הקרובים כ"כ[27] אל לבנו.

פה הי'[28] הספרדי מר עמוס, ומאד קבל עליך שהנך מחמיר יותר מדאי בעניני זהירות הנוגעים במידי דאכילה, עד שהדבר מגיע חלילה לגרעון במצב בריאותך. אמנם אקוה בע"ה שבר דעת ושכל ישר שכמותך יב"י[29] לא יהי' חלקו בין המפליגים בדברים חוץ משורת ההלכה, ועת ומשפט ידע לב חכם. בכ"ז[30] מאד אחפץ לדעת מה הם הענינים שעל ידם הנך כ"כ נדחק עד כדי הצמצום בעניני האכילה, אם הדבר מגיע לפת פלטר, רחוק הוא להחמיר בזה הרבה במקום דחק ולחץ הבריאות. ודי יעודדך יחזקך ויאמצך למען שמו לאוי"ט[31], ונזכה לראותך בתור האדם המעלה מאושר בכל טוב סלה, כנה"י[32] ונפש אביך מצפה צביונך ותפארתך כה"י[33],

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. מ"ח - מרחשון
3. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. תל"י - תודה לא-ל יתברך
6. בע"ה - בעזרת השם
7. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
8. ע"ד - על דבר
9. בעה"י - בעזרת השם יתברך

10. דירושת"ו - דירושלים תבנה ותכונן
11. עיקו"ת - עיר קודשנו ותפארתנו
12. א"א - אי אפשר
13. שבעיה"ק - שבעיר הקודש
14. עה"ח - על החתום
15. להו"ל - להוציא לאור
16. ובלה"ק - ובלשון הקודש
17. יהי' - יהיה
18. שיהי' - שיהיה
19. תהי' - תהיה
20. שהשי"ת - שהשם יתברך
21. השלו' - השלום
22. ג"כ - גם כן
23. דר"ש - דורש שלום
24. הר"א - הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
25. שי' - שיחיה
26. ומשלו' - ומשלום
27. כ"כ - כל כך
28. הי' - היה
29. יב"י - ירבו בישראל
30. בכ"ז - בכל זאת
31. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
32. כנה"י - כנפשו היקרה
33. כה"י - כנפשו היפה

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקלא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ז טבת תרע"ט **נמען:** בנו, הרב צבי יהודה

הוחלט שהדגל וההסתדרות הם שני חלקים: הדגל הוא הכוח הפועל (דמי חבר כעשרה שילינג), וההסתדרות היא הכוח העוזר (שני שילינג לשנה). כך גדל מספר החברים בלי חשש מהשפעת רחוקים. 'אגודת ישראל' בשווייץ (ד"ר לוונשטיין) הציעה התחברות עם הציונות הכללית, והרב קוק מתנגד: הציונות צריכה להיות כוח עולמי שאינו עוסק בקודש, והחיבור יטשטש את ענייני הקודש. עם האגודה הם מאוחדים ברוח; האגודה עוסקת ביהדות הגולה, ו'ירושלים' בקודש של ארץ ישראל. הגיע מכתב שלישי מירושלים על הרבנות, אבל ענייני ההסתדרות דורשים עיכוב. הרב קוק עוסק במחאה על הרציחות בפולין.

עיקרי הדברים

- דגל והסתדרות - דמי חבר.
- התנגדות להתחברות עם הציונות.
- היחס לאגודת ישראל.
- הרבנות בירושלים.
- מחאה על פרעות פולין.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], ט"ז טבת עטר"ת[2]. [ט"ז בטבת תרע"ט (1918). הרב קוק ישב אז בלונדון]

בני מחמדי [הרצי"ה, שהיה אז בשווייץ] שליט"א[3], מכתבך וכרטיסך הגיעו לידינו, וב"ה[4] שהורגענו קצת מידיעת שלומך יתן ד' לבשר ולהתבשר תמיד מאתך ומכלל עם ד' אך טוב וחסד, תל"י[5] על החוה"ש[6] אשר עמנו כרגיל, יחזקנו בישועתו לימים הבעל"ט[7].

והנה הדברים של הסתדרותנו הקדושה הולכים ומתפתחים, אמנם לפי הערך לא כ"כ[8] בצעדים מהירים, אבל בכלל הדבר הולך ומתפשט בעולם, ואקוה שיתכשרו הלבבות להבין את צדקת מטרתנו ואור האמת והשלום הגנוז בה לכלל עם קדוש ולכל פרטיו, וממנה תוצאות לאושר העולם ורוממות האידיאלים היותר נערצים שכל טובי הלב שבאדם כולו עורגים אליהם בלא לב ולב.

בימים האחרונים באנו לידי הסכמה, שההסתדרות והדגל הם שני חלקים של התאחדותנו הכללית: [הסתדרות "ירושלים" ותנועת "דגל ירושלים" שייסד הרב קוק] הדגל הוא כח האקטיבי הפועל, וההסתדרות הוא הכח העוזר, וקצבת החברות של הדגל הרי היא עשרה שילינג לערך כמאז, אמנם קצבת חברות ההסתדרות היא רק שני שילינג לשנה, וכערך זה בכל מדינה. חידוש זה גרם התרבות חברים אל ההסתדרות, וגם פתחנו בזה פתח שנוכל לקבל כל חבר הבא ליכנס מבלי פחד מהשפעתו, שמא לא תהי'[9] מכוונת לאשיות קדושת מטרתנו הכללית, ומתוך שכל חבר הבא אל הדגל יודע הוא שעניני הדגל הוא יותר מרומם מערך ההסתדרות הכללית, והוא הכח הפועל והמוציא לאור את מפעלי ההסתדרות.

ע"כ[10] ע"פ[11] רוב לא יהין מי שהוא רחוק הרבה מהיהדות לדרוש שיקובל בתור חבר אל הדגל, ואם ימצאו כאלה יהיו מיעוט בלתי מכריע כלל, והעולם נדון אחר רובו. [על פי קידושין מ] היום הגיעני מכתב כתוב להסתדרותנו מההסתדרות של אגודת ישראל השויצית, חתום עליהם ד"ר[12] לעווענשטיין מציריך ועוד אחד, ע"ד[13] אופן של איזו התרכבות עם הציוניות הכללית. ולפי דעתי הדבר הוא נגד המטרה היסודית שלנו, וגם אין זו טובה לציוניות, שהיא מוכרחת להיות מוכרה בתור כוח עולמי, שאינו עוסק בעניני קודש, רק במקום שההסתדרות לעניני הקודש תפנה אליה בדברים מיוחדים שתוציאם אל הפועל ע"י[14] כוחותיה העולמיים, ולהיפך הננו מוכנים לעזור לה בכל מה שתדרוש מצדנו לטובת העניינים העולמיים. מובן הדבר שכל כח יתחשב עם מדת היכולת שלו לסיע את הפרט הנדרש, אם אינה למעלה מתכונתו, או אם אינה סותרת את מגמותיו היסודיות. ורק באופן כזה אנו יכולים להחזיק מעמד של שלו'[15] ושל כבוד.

מירושלים הגיעה פה ידיעה צדדית, שהצהיר השר בא כח אנגליה שם את אהדתה של הממשלה להעולם הכשר של היהדות בתור הכרה לטובה את מגמותיו הקדושות, וק"ו[16] שצריך לקוות שהכח העולמי שלנו יבוא לידי מדה זו של הכרת יסוד הקודש שבכל המגמה הלאומית שלנו בא"י[17] ועד כמה שכלל עמנו צריך לרכז לו את כחותיו ולדאוג לשכלולו. וכ"ז יעשה דוקא בשמירת צביוננו בכל עוז; אבל ע"י ההרכבה עם הכח העולמי, שהוא טבוע כעת לעמוד בצביונו החילוני, יוכלו ענינינו כלם העומדים על גבול הקודש להתטשטש. ע"כ בדעתי להשיב להם אי"ה[18], שעם האגודה הננו מאוחדים ברוח ונפש ובפעל והננו מכירים את חטיבתה בתור כח הפועל בעיקרו על עניני היהדות של הגלות, שנטישותיו שלוחות הן ג"כ[19] באי"י בתור מדינה שיש בה קיבוץ יהודי גדול וחשוב חרד לדבר ד', וההסתדרות "ירושלים" מיוחדת היא לעניני הקודש אשר לא"י[20], שלמטרה זו של בנין האומה בארצה על יסוד הקודש צריכה היא להיות שולחת מתוכה ענפים רבים בכל תפוצות ישראל, ומוכנה היא לעזור להאגודה בכל אשר תמצא לנכון לשתף את עזרתה בעניני הקודש של אימוץ היהדות הכללית.

גם הגיענו מכתב שלישי מועד הכללי והרבנים בירושלים ת"ו[21] ע"ד הרבנות, וכפי הנראה אין שם כעת כח מאחד ומרכז, והם שמים עיניהם שבבואי בעה"י[22] יובאו הדברים למעמדם הנכון, יתן ד' ויהי'[23] בהצלחה. אבל לעומת זה הענינים של הסתדרותנו דורשים מאד עוד התעכבות פה או עוד באיזה ארצות, שיהי'[24] אפשר לבא שמה במשך הזמן הקצר בשביל איחוד ענינינו. ובדעתי לכונן הדברים בע"ה[25], שנסכים לסע אל הקודש כעת במוקדם היותר אפשרי, רק אם ידרשו עניני ההסתדרות לסור עוד לחו"ל[26] יחזקנו ד' בטובו לבא עוד לאיזה משך זמן. אמנם תקותי לד' היא, שבבאנו אל הקודש יתבססו העניינים ויתישרו, עד שיהי' אפשר לפעול משם ע"י סידור של מכתבים והערכה של איזה דברים נדפסים, באיזו צורה שיתמכנו ד' בימין צדקו לאפשר שמה בבואנו בחסדו אל הקודש, ממר קמחי נ"י[27] הגיעני מכתב מעיר ע"ד הרציחות של הפולנים [ככל הנראה הפרעות ביהודי לבוב בכסלו תרע"ט (נובמבר 1918), ושאר הפרעות ביהודי פולין באותם ימים] בעוה"ר[28], והנה אני עסוק פה ע"ד האפשרות להוציא אל הפועל איזו מחאה שיוכל להיות שיהי' לה ערך, וד' ירחם על עמו, ודם עבדיו יקום [על פי דברים לב, מג: "כי דם עבדיו

יקום"] מרשעי עולם אשר אכלו את יעקב בכל פה, [על פי ירמיהו י, כה ("כי אכלו את יעקב") וישעיהו ט, יא ("ויאכלו את ישראל בכל פה")] וישמחנו בישועתו.

והי'[29] זה שלו' וברכת ד' וטובו בכל עוז ורב שלו' כנפשך היקרה ונפש אביך מצפה אשרך וטובך כה"י[30],

אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
3. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
4. וב"ה - וברוך השם
5. תל"י - תודה לא-ל יתברך
6. החוה"ש - החיים והשלום
7. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
8. כ"כ - כל כך
9. תהי' - תהיה
10. ע"כ - על כן
11. ע"פ - על פי
12. ד"ר - דוקטור
13. ע"ד - על דבר
14. ע"י - על ידי
15. שלו' - שלום
16. וק"ו - וקל וחומר
17. בא"י - בארץ ישראל
18. אי"ה - אם ירצה השם
19. ג"כ - גם כן
20. לא"י - לארץ ישראל
21. ת"ו - תבנה ותכונן
22. בעה"י - בעזרת השם יתברך
23. ויהי' - ויהיה
24. שיהי' - שיהיה
25. בע"ה - בעזרת השם
26. לחו"ל - לחוץ לארץ
27. נ"י - נרו יאיר
28. בעוה"ר - בעוונותינו הרבים
29. והי' - והיה
30. כה"י - כנפשו היפה

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקנ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ב' ניסן תרע"ט **נמען:** הרבנים חברי הוועד הכללי של כנסת ישראל, ירושלים

הרב קוק מודה על מכתבם ועל צ'ק של 100 לירה. הרב קוק מקווה לנסוע בחודש אייר, ומבקש שיודיעו במברק אם יש עניין כללי שיוכל לפעול לטובתו.

עיקרי הדברים

- תודה על 100 לירה.
- נסיעה באייר.
- בקשה למברק.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], ב' ניסן עטר"ת[2].

שלו'[3] רב וברכת ד' מקודש לכבוד ידידי הרבנים הגדולים בתו"י[4] רבי פעלים חברי ועה"כ[5] כנס"י[6] [הוועד הכללי "כנסת ישראל" בירושלים, שהזמין את הרב קוק לכהן כרב העיר] שליט"וה בתוככי ירושלים עיקו"ת[7] תובב"א[8].

אחדשה"ט[9] באהבה נאמנה.

הגיע לידי מכתבם הנכבד בצרוף הטשיק בן מאה לי"ש[10], תשואות חן חן למעכ"ת[11] על רגשי החבה אשר בדבריהם ובמפעלם, נקוה שמי ששכן שמו בעיר קדשו ב"ה, יחזקנו ויזכנו בקרוב לעלות אל הקדש ויאמץ את כוחותינו לעבוד שכם אחד עבודת עבודה ועבודת משא לרומם קרנות צדיקים יראי ד' וחושבי שמו בעיר עז לנו, ובמלוא רוחב ארצנו הקדושה למען תחזקנה ידי כל עושי טוב בעם ד' הגוי כלו, ושלו'[12] אמת וחן וכבוד יתן ד' לכל ההולכים בתמים. נקוה לעשות את נסיעתנו בחודש אייר [הרב קוק יצא מלונדון בקיץ תרע"ט והגיע לארץ באלול] הבעל"ט[13] בעזהשי"ת[14], ואם ישנם דברים הנוגעים למצב הכלל שיהי'[15] אפשר בידי לעשות לטובתם, לפי השערת כבוד מעל"ת[16] ייטיבו להודיע הדברים ע"י[17] דעפעשע, כי כמובן ע"י מרוץ מכתבים הזמן כבר קצר יותר מדי.

והנני חותם בכל חותמי ברכות בתקוה לתשועת ד' לחדות בשמחה וטוב לב את פני מחמדי לבבי סגולת עם קדוש בעיה"ק[18], וכל החיל אשר אור ד' ורוממות קדש תורתו הוא ישעם וחפצם לרומם קרן ישועה לכל פזורי ישראל ולכל אפסי ארץ בב"א[19], אוהבם הנאמן.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
3. שלו' - שלום
4. בתו"י - בתורה ויראה
5. ועה"כ - ועל הכתוב
6. כנס"י - כנסת ישראל

7. עיקו"ת - עיר קודשנו ותפארתנו
8. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
9. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
10. לי"ש - לירות שטרלינג
11. למעכ"ת - למעלת כבוד תורתו
12. ושלו' - ושלום
13. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
14. בעזהשי"ת - בעזרת השם יתברך
15. שיהי' - שיהיה
16. מעל"ת - מעלת
17. ע"י - על ידי
18. בעיה"ק - בעיר הקודש
19. בב"א - במהרה בימינו אמן

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקסז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: אור ליום ו' מנחם אב תרע"ט **נמען:** הרב אברהם שערמן (מחותן), מנצ'סטר

ההסתדרות מתחזקת, וגם במנצ'סטר יתאמצו. 'אגודת ישראל' היא עניין נכבד והרב קוק הסכים עליה, אבל אינה נוגעת ל'דגל ירושלים': ענייני הקודש בארץ צריכים כוח מיוחד ולא סניף נטפל, כדי שכספי הקודש יישארו בידי שומרי האמונה. מותר לעסוק באגודה, אבל לא לעזוב את הדגל. הם נוסעים ביום שישי הבא, ונוסד ועד מרכזי בלונדון שיהיה קשור לוועד בירושלים.

עיקרי הדברים

- אגודת ישראל אינה תחליף.
- כספי הקודש בידי נאמנים.
- הנסיעה ביום שישי.
- ועד מרכזי בלונדון.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], אור ליום ו' מנ"א[2] עטר"ת[3].

כ'[4] ידידי מחו' הרב המופלג בתו"י[5] מו"ה[6] אברהם שערמן שליט"א[7] וכב"ב[8] היקרים שי, לאוי"ט[9] בכט"ס[10], שלו'[11] וברכה באה"ר[12].

מכתבו היקר הגיעני, מפני הטרדא הרבה אקצר ואודיעו שהסתדרותנו הקדושה הסתדרות ירושלים אשר התחלנו בעבודתה בע"ה[13] הולכת היא ומתחזקת בהרבה מקומות. ונכון הדבר שגם חברינו במנשסטר [במנצ'סטר; ראו (כרך ג', אגרת תתקמח)] יתאמצו בעבודת הקודש הזאת. הענין של אגודת ישראל הוא ענין נכבד, וגם אנכי הסכמתי עליו, אבל אין זה נוגע כלל לדגל ירושלים. הסתדרות ירושלים, [ראו (כרך ג', אגרת תתע)] מוכרחת היא להיות מקפת את כל עניני הקודש של ארץ ישראל, ואנו מוכרחים להכין כח קודש זה ביחוד בשביל ארץ ישראל, ולא לעסוק בעניני א"י[14] בתור סניף נטפל לענינים אחרים, כי באופן זה לא נועיל מאומה, והחיצונים שעוסקים בדרך חול יתגברו חלילה בענינים המביאים הריסות הקודש, ע"כ[15] רק ע"י[16] הדגל ירושלים נוכל לעזור את הקודש ולהשאיר בידים אמונות של שלומי אמוני ישראל את כל הכספים של הקודש שצריכים לבוא לא"י[17], ונגדיל בזה את כח השפעת היהדות הנאמנה בארצנו הק'[18].

ע"כ אם ירצה כת"ר[19] לעסוק בטובת האגודה אין מניעה מצידי, אבל חלילה לעזוב בגללה את יסוד העבודה של דגל ירושלים. והנה הננו מקוים שבוע דנא אי"ה[20] ביום ו' עש"ק[21] הבעל"ט[22] לנסוע הביתה לאה"ק[23] בע"ה, וכבר יסדנו פה את הועד המרכזי שיהי'[24] מקושר להועד הכללי המרכזי בירושלים, ואקוה בעה"י[25] שדברים גדולים לטובת אה"ק[26] יצאו ע"י קדושת דגלנו הקדוש.

והנני חותם בברכה יברכהו ד' בכל טוב אותו ואת ביתו וכא"ל[27]. כנה"י[28] ונפש ידידו מחו' ודוש"ת[29],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. מנ"א - מנחם אב
3. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
4. כ' - כבוד
5. בתו"י - בתורה ויראה
6. מו"ה - מורנו הרב
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. וכב"ב - וכל בני ביתו
9. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
10. בכט"ס - בכל טוב סלה
11. שלו' - שלום
12. באה"ר - באהבה רבה
13. בע"ה - בעזרת השם
14. א"י - ארץ ישראל
15. ע"כ - על כן
16. ע"י - על ידי
17. לא"י - לארץ ישראל
18. הק' - הקטן
19. כת"ר - כבוד תורתו
20. אי"ה - אם ירצה השם
21. עש"ק - ערב שבת קודש
22. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
23. לאה"ק - לארץ הקודש
24. שיהי' - שיהיה
25. בעה"י - בעזרת השם יתברך
26. אה"ק - ארץ הקודש
27. וכא"ל - וכל אשר לו
28. כנה"י - כנפשו היקרה
29. ודוש"ת - ודורש שלומו ותורתו